

„Archeologie objeveného“

7. studentská mezinárodní vědecká konference KAR FF ZČU v Plzni

(25. 10. 2016, přednáškový sál Západočeského muzea v Plzni, Kopeckého sady 2)

Program konference

9.00

Zahájení 7. ročníku studentské konference

9.10-9.40

Úvodní přednáška

„Dou is ma Lautabooch, Dou bin i her“ – úskalí a osvědčené postupy při poznávání zaniklého města Lauterbach

Mgr. Filip Prekop (Národní památkový ústav v Lokti)

Město Lauterbach patří k největším historickým sídlům území dnešního Karlovarského kraje, která násilně zanikla po nuceném vysídlení německého obyvatelstva v roce 1948. Osada, existující již v počátku 14. století, která v 1. polovině 16. století získala statut královského horního města, byla dále poznamenána existencí a především rušením vojenského výcvikového tábora Prameny. Dnes se relikty města nachází ve volně přístupné krajině Slavkovského lesa, čímž se stává častým cílem dalšího úmyslného i neúmyslného poškozování. NPÚ v Lokti dlouhodobě pracuje na mapování, vyhodnocování a propagaci historické kulturní krajiny, která je ilustrativním příkladem diskontinuity zdejšího osídlení. Kromě výsledků příspěvek představí použitou kombinaci nedestruktivních a málo destruktivních metod poznávání a také specifika historického bádání v prostředí dnešních Sudet.

9.40-10.20

Dopolední blok 1 – Studium účelu artefaktů doby bronzové

Účel meče ve společnostech doby bronzové

Markéta Havlíková (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Tento příspěvek pojednává o významu meče v otázce válečnictví a ve společnosti doby bronzové. Také však pojednává o možnostech analýzy pracovních stop na povrchu zbraní a zároveň jejich vnitřní struktury s využitím analýzy makroskopické, mikroskopické a radiografie. Tyto analýzy mohou pomoci při interpretaci významu bronzového meče pro společnost a přiblížit způsob praktického využití v boji.

Účel šperků v pohřební výbavě střední doby bronzové v Čechách

Soňa Nožínová (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Práce je zaměřena na zjištění role šperků a interpretaci jejich struktury v mohylových hrobech střední doby bronzové v západních Čechách. Již na základě shromážděných informací o jednotlivých druzích a typech šperků a jejich souvislosti s ostatními artefakty v mohylových hrobech lze pozorovat určité struktury. U vybraných hrobů z nákresů F. X. France, byla následně sledována prostorová distribuce šperků v hrobech. Práce tak vedla ke zjištění vzájemného výskytu a kombinací různých typů šperků a ostatních artefaktů v pohřební výbavě zemřelého jedince pomocí analýzy hlavních komponent. Některé ze zjištěných struktur byly dále zkoumány a následně interpretovány. Za nejdůležitější výsledek práce lze považovat rekonstrukci kroje některých společenských skupin střední doby bronzové.

10.20-11.20

Dopolední blok 2 – Fenomén středověké hradní kultury

The most interesting finds from Teutonic Castle of Kowalewo Pomorskie

Krzysztof Cackowski (Institute of Archaeology, University of Nicolaus Copernicus in Toruń)

This paper will show the most interesting finds from excavations in Kowalewo Pomorskie Castle from years 2012 to 2016. The Castle was totally destroyed so now on the surface there are no signs of it except for the pillar of Dansker. The excavations were made by archaeologists from the Institute of Archaeology from the University of Nicolaus Copernicus in Toruń. In the paper, I will present the most interesting finds including: military artefacts and common life artefacts such as arrowheads, armoured glove finger or small bells and coins. Some interesting facts are that all the finds can be sorted into two groups which are most visible when you focus on military equipment. The first group is relative to medieval ages and the second one is from the 17th century.

The glass with picture of monkey founded on the Czorsztyn castle

Paweł Kocańda (Institute of Archaeology, University of Rzeszow)

The Czorsztyn castle known as Wronin belongs to the most famous fortified objects from medieval Poland. It is placed on the highest hill from the left side of the Dunajec River. Over many years this castle was a bordered stronghold, Starost's headquarters and protection of the customs house. According to the newest studies, castle was built in the second half of XIII century, by Clare's nuns and princess Kinga from Stary Sącz. The castle was in use until fire in XVIII century. During excavation many important artefacts were founded, including a glass with a picture of a monkey or a human. This jug was discovered in 1973 in Zieleniec – a place near the tower built by Jan Baranowski. It has translucent walls with 0,5 cm width. The monkey which is visible on the glass is sitting with the vessel in his hand. The second hand of the animal is placed on his stomach. Certainly, this glass was intended for drinking and it was connected with courtly culture. Based on how the glass was constructed and the location of its discovery, we know that this glass is from XVII-XIX century. There is no analogy in Little Poland, but there is a similar vessel with another picture also in Silesia.

Hrad Vrtba

Luboš Hobl (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Hrad Vrtba je jedním z hradů severního Plzeňska, který byl, stejně jako další feudální sídla v této oblasti, založen jedním ze členů rodu Hroznatovců. Tento příspěvek představuje komplexní průzkum této lokality, který zahrnuje nejen její nové geodetické zaměření a vyhodnocení pramenné základny,

ale zabývá se i strukturou bezprostředního i vzdálenějšího zázemí tohoto hradu. Celkově tak představuje jeden ze základních pramenů pro budoucí výzkum celé této oblasti.

11.20-11.40 Pauza na občerstvení

11.40-13.00

Dopolední blok 3 – Artefaktuální kultura a hospodářství středověku a novověku

Problematika historické exploatace zlata na Vodňansku

Kateřina Mašlová (Archeologický ústav FF JČU v Českých Budějovicích)

Příspěvek, který vychází z bakalářské práce, se zabývá málo probádanou historickou exploatací zlata na Vodňansku. Přesto, že město Vodňany disponuje řadou indicií o historické exploataci zlata, v minulosti bylo toto téma jen stručně diskutováno. Cílem příspěvku je představit výsledky práce, která si kladla za cíl evidovat montánní areály v okolí Vodňan a za pomoci příslušných metod se pokusit rozšířit jejich poznání o nové informace.

Zásobování středověkého hradu vodou

Jana Spěváčková (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Příspěvek vychází z mé bakalářské práce a je tedy zaměřen na poznání možností zásobování českého středověkého hradu vodou na základě dostupných archeologických i písemných pramenů. Práce představuje jeden z prvních pokusů o sumarizaci této problematiky a poukazuje na možné perspektivy dalšího studia otázek spojených se zásobováním hradů vodou. Pozornost je věnována hradním studnám, cisternám, vodovodům, vodním věžím a puklinovým zdrojům.

Vrcholně středověké a raně novověké kachle na Chebsku

Marek Bartoš (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

V rámci bakalářské práce byla zpracována část nálezového souboru kachlů na Chebsku rámcově datovaných od 13./14.-16. století, což pomohlo posunout hranice poznání tohoto tématu. Cílem práce bylo zpracování kachlové produkce a nastínění vývoje kachlů s důrazem na tvarové a typologické proměny od nejstarších nádobkových po komorové kachle. Sledována byla technologie zpracování kachlů, zejména složení těsta a postup výroby, včetně rozboru případné výzdoby.

Stará sladovna cisterciáckého kláštera v Plasích

Martin Swatzina (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Příspěvek pojednává o výsledcích záchranného archeologického výzkumu kláštera v Plasích v letech 2014 - 2015. Během výzkumu byl učiněn nález staré sladovny, která byla zničena při požáru v roce 1894. Archeologická data, získaná během výzkumu, jsou komparována s ikonografií a historickou plánovou dokumentací. Na základě zhodnocených informací lze poté určit přesnou polohu a rozsah budov sladovny.

13.00-14.30 Pauza na oběd

14.30-15.30

Odpolední blok 1 – Fortifikační problematika středověku a raného novověku

Problematika tzv. horských hrádků na Šumavě

Anna Pojarová (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Tzv. horské hrádky, nejen v oblasti Šumavy, představují velmi různorodou skupinu objektů, kterou povětšinou spojuje vazba na dnes více či méně zřejmé hranice, a to jak zemské, tak majetkoprávní, či vztah k významným dálkovým komunikacím. Především se tato skupina skládá z hradních lokalit různého charakteru a kvalitativní úrovně. Z hlediska stavu poznání náležejí tzv. horské hrádky ke skupině nejméně prostudovaných a zároveň v mnoha ohledech variabilních objektů. U jednotlivých objektů však můžeme pozorovat podobné znaky především v jejich stavební podobě a v řešení obrany, a to především v případě královských založení.

Doklady reaktivace hradu Nový Herštejn na počátku novověku

Petr Kastl (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Tento příspěvek se věnuje vybrané pohraniční oblasti Českého lesa, kde na české straně leží pozoruhodné a dodnes málo probádané hrady, které se v rámci tzv. česko-bavorského konfliktu (konec 15. století) staly důležitým vojenským prvkem. Mnohé z těchto hradů byly za husitských válek zničeny (např. Pušperk) a posléze znovu obnoveny. U řady z nich byla potlačena dosavadní rezidenční a správní funkce a stavební aktivity se týkaly především fortifikačních prvků. Tyto hrady tak převzaly roli mocenských opěrných bodů a byly na pozadí pohraničního konfliktu využity k čistě militárním účelům. Příkladem hradu, u něž můžeme sledovat výše uvedený proces proměny, je Nový Herštejn u Kdyně (okr. Domažlice).

Militární role Krušných hor v raně novověkém konfliktu

Lukáš Sláma (Katedra historie FF UJEP v Ústí nad Labem)

Krušné hory, postihující velkou část severozápadních Čech, sehrály ve vedení raně novověkého konfliktu důležitou roli. Hranice zemí Koruny české a Saska byla často svědkem ozbrojených přepadů, složitých přesunů válečných těles a vzájemných střetnutí. Příspěvek se věnuje analyzování militárních aspektů tohoto prostoru. Klade si základní otázku: Jaká byla strategická funkce Krušných hor v raném novověku?

15.30-15.50 Pauza na občerstvení

15.50-16.50

Odpolední blok 2 – Rekognoskace lokalit pomocí metod dálkového průzkumu Země

Hradiště na horní Berounce

Martin Štulík (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Příspěvek se bude zabývat výsledky bakalářské práce s názvem Hradiště na horní Berounce. Hlavním cílem práce bylo pomocí leteckého laserového skenování a terénní prospekce identifikovat a zdokumentovat neznámé části archeologických nemovitých památek. Oblast výzkumu se nachází na horním toku řeky Berounky od Plzně až po Planou. Celkem bylo v práci rekognoskováno 9 lokalit. Hlavní důraz byl kladen na hradiště, kterých se podařilo identifikovat a zdokumentovat celkem

4 (Bukovec, Kozel, Střapole, Planá). V příspěvku budou prezentovány výsledky a nové plány hradišť, které byly v rámci práce vytvořeny.

Potenciál leteckého laserového skenování při průzkumu mohylových pohřebišť jižního Přešticka

Jiří Chlevišťan (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Příspěvek se zabývá, jak už název napovídá, leteckým laserovým skenováním a jeho zhodnocením při průzkumu mohylových pohřebišť, a to konkrétně v oblasti jižního Přešticka, které je bohaté na výskyt mohylových pohřebišť. Zhodnoceny byly jednotlivé vizualizační a interpolační metody a jejich výsledky byly validovány povrchovým průzkumem krajiny. Práce se snažila především navrhnout vhodnou metodu pro lokalizaci památek tohoto druhu.

Aplikace RPAS v krajině archeologii

Jindřich Plzák – Jan Kaňka (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Systém dálkově řízeného letadla (dále jen RPAS - Remotely Piloted Aircraft Systems) patří do odvětví nedestruktivní archeologie a umožňuje vytěžení maximálního možného poznání lokalit bez jakéhokoliv zásahu do kulturního dědictví krajiny. Přestože RPAS je v současné době fenomén hojně rozvíjený a nachází své využití v mnoha vědních oborech včetně archeologie, v rámci archeologického bádání mu doposud nebyla věnována detailní teoretická a metodologická studie se zaměřením na plný potenciál jeho využití. Předkládaná studie umožňuje v rámci využití RPAS ve zvoleném mikroregionu Litic ve formě dlouhodobé analýzy přímých a nepřímých indikátorů plně rozvinout a zhodnotit potenciál takového druhu výzkumu v archeologii.

16.50-17.30 *Prezentace posterů a ukončení konference*

19.00 *Neformální zábava v restauračním zařízení Pivnice Husovka (Husova 28, Plzeň)*

Postery:

Tok střední Úhlavy v pravěku (mikroregion Přeštice)

Hana Hrubá (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Příspěvek poukazuje na několik významných archeologických lokalit v okolí města Přeštic a řeky Úhlavy. Soustředí se nejen na výsledky nedávno provedených archeologických výzkumů (Přeštice, Rybova ul.; Vícov u Přeštic apod.), ale i např. na archeologický výzkum V. Čtrnácta v Zeleném uskutečněný v první polovině 20. století. Součástí studie jsou i rekonstrukční mapy, jež znázorňují osídlení v období pravěku a raného středověku na základě archeologických pramenů.

Where have all the children gone?

Julia Daub (Institut für Ur- und Frühgeschichte, Friedrich-Alexander Universität Erlangen-Nürnberg)

Hallstatt Period children are under-researched in archaeology and also underrepresented in the graveyards. We should, however, expect a great part of the Hallstatt population to be children and youths. So where do we find these children – in graveyards, settlements, caves or somewhere else? Are there any burial customs or gravegoods we can consider as typical for their age? This

bachelor thesis (University of Würzburg) is dealing with childrens' graves from the Hallstatt Period mostly in Bavaria.

Zapomínání a znovuobjevování zaniklé římské kolonie Castrum Novum

Klára Paclíková (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Římská kolonie Castrum Novum vznikla ve 3. století př. Kr. a zanikla v 5. století po Kr. K objevení města došlo v 17. století, kdy papež nechal v jeho areálu provést první vykopávky. Zejména unikátní nálezy soch se staly součástí Vatikánských museí. Pak bylo město opět zapomenuto. Teprve v druhé polovině 20. století se podařilo Castrum Novum znovu lokalizovat, což vyvolalo potřebu moderního systematického archeologického výzkumu. Ten v současnosti přináší nevšední nálezy i nové perspektivy pro české, italské a francouzské archeology.

Středověká keramika v západních Čechách v aplikaci modelu keramického distribučního okruhu

Hana Hrubá (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Příspěvek představuje část výsledků projektu zaměřeného na středověkou keramickou produkci v západních Čechách, v rámci něhož je zpracováváno několik souborů z nedávno provedených archeologických výzkumů. Soubory jsou vybírány cíleně k vyplnění prázdných míst v detailním definování hraničních území keramických distribučních okruhů. Částečně je představen keramický soubor z Horažďovic a Bečova nad Teplou.

New history of castle in Kowalewo Pomorskie (archaeological researches 2013-2016)

Radosław Cisko (Institute of Archaeology, University of Nicolaus Copernicus in Toruń)

The castle in Kowalewo Pomorskie is one of thirteen castles built at Chelmno Land by the Teutonic Knights. Archaeological research from 2013-2016 was the first wide-scale research on this site. Previously, investigators of the castle in Kowalewo Pomorskie relied on the written sources and schematic plans of the castle done by J. Heise (late nineteenth century) and C. Steinbrecht (early twentieth century). These sources did not give much information and the castle in Kowalewo Pomorskie was a historical margin. Thanks to researchers of the Institute of Archaeology at the University of Nicolaus Copernicus, it was possible to establish the exact form and extent of the castle. In addition, discovered ceramic details denote that the castle in Kowalewo Pomorskie had a rich architectural design. The new measurements indicate that the castle was larger than previously thought and in terms of dimension it can be consider as one of the biggest at Chelmno Land.

Archeologické transformace tady a teď: Pripjať, město, které zemřelo mladé

Eliška Peterková (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Nehodu v černobylské jaderné elektrárně roku 1986 není třeba představovat. Několik dní po ní bylo vysídleno nejprve desetikilometrové a následně třicetikilometrové pásmo kolem místa neštěstí. V první desetikilometrové zóně se nacházelo nově vybudované město Pripjať, které vzniklo teprve v roce 1970. Jeho život se zastavil ze dne na den. Protože byla zóna velmi brzy po nehodě zpřístupněna, nejprve novinářům a hned na to turistům, je možné sledovat díky fotografiím a filmovým záznamům zánikové transformace, během kterých město pomalu přechází do světa archeologických faktů. Návštěva tohoto místa umožňuje nahlédnout do procesů archeologizace tady a teď a lépe pochopit změny, které vedou k přeměně živé kultury do kultury archeologické.

Bolevecká 32

Pivnice Husovka
Husova 28

Západočeské muzeum